МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет

Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О. А. Кузнецова
28 серпня 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВНИЧА ЛІНГВІСТИКА

Ступінь магістра
Спеціальність 035.10 Філологія. Прикладна лінгвістика.
Освітньо-професійна програма: «Прикладна лінгвістика»

Миколаїв – 2020

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Розробник програми: Желязкова Вікторія Валеріївна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук.

Рецензент: Щербак О.В., старший викладач кафедри прикладної лінгвістики НУК імені адмірала Макарова, кандидат філологічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики
Протокол № 1від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальної та прикладної лінгвістики _____(Коч Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету іноземної філології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Мороз Т. О.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2020 року № 11
Голова навчально-методичної комісії університету_____ (Кузнецова О. А.)

Анотація

У процесі вивчення дисципліни "Правнича лінгвістика" розглянуто теоретичні основи функціонування спеціальної юридичної мови, юридичне регулювання конфліктів, пов’язаних використанням мови. У процесі засвоєння лекційного курсу студенти знайомляться із теоретичними та методичними засадами для судової та слідчої експертизи спірних творів мовленнєвої діяльності. експертизи законопроектів і т.п..

Ключові слова: правова лінгвістика, юридична мова, судова експертиза.

Annotation

In the process of studying the discipline "Legal Linguistics" the theoretical foundations of the functioning of a special legal language, the legal regulation of conflicts related to the use of language are considered. In the process of mastering the lecture course, students get acquainted with the theoretical and methodological principles for forensic and investigative examination of controversial works of speech. examination of bills, etc ..

Key words: legal linguistics, legal language, forensic examination.

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Правнича лінгвістика» складена Желязковою В. В. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра спеціальності 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мова, яка функціонує у сферах законодавства, правозастосування, судочинства, нотаріату, юридичної документації, правничої науки й освіти, правової публіцистики; функції та специфіка мови права, її основні різновиди і жанри; система правил створення й інтерпретації правових текстів.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психолінгвістика», «Соціолінгвістика», «Загальне мовознавство», «Герменевтика», «Орфографія та основи коректорської правки», «Стилістика української мови», «Правознавство».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: ознайомлення з основними напрямами, ідеями і проблемами сучасної лінгвістичної науки; опрацювання теоретичних і методологічних засад юридичної лінгвістики; вивчення правових питань мови в історичному аспекті; поглиблене вивчення проблем юридичної термінології; унормування термінології мови юридичної науки; набуття знань щодо особливостей лінгвістичної експертизи законопроектів; оволодіння методикою складання, редагування та аналізу текстів права.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: набуття студентами поглиблених знань, умінь і навичок щодо ролі мови в правовому регулюванні, основ юридичної техніки, правотворчих і правозастосовних помилок, особливостей лінгвістичної експертизи законопроектів, оволодіння методикою складання, редагування та аналізу текстів права.

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Оцінює власну навчальну та науково-професійну діяльність, будує і втілює ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-2 Демонструє належний рівень володіння державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентує результати своїх досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН-3 Застосовує сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-5 Оцінює й критично аналізує соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонує шляхи їхнього вирішення, аргументуючи власну точку зору.

ПРН-17 Володіє всіма видами мовленнєвої діяльності (на базі достатнього обсягу лінгвістичних знань).

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ІІ. Фахові:

ФК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямах і школах.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Правнича лінгвістика як галузь мовознавчої науки та навчальна дисципліна. Мета і завдання курсу. Особливості взаємодії мови та права як об'єкт лінгво-юридичних досліджень. Співвідношення мовної і правової норми, лінгвістична та юридична кодифікації.

Тема 2. Особливості дослідження правових проблем використання мов, їх функціонування і розвитку в різних сферах спілкування. Використання мовних засобів у законотворчій та правозастосовній діяльності. Основні складові правничої лінгвістики.

Тема 3. Соціолінгвістичні дослідження в законотворчій і правозастосовній діяльності. Мовна політика. Чинники, які є актуальними з погляду мовної політики. Нормативне регулювання особливостей функціонування мов в Україні.

Тема 4. Офіційний статус мови. Поняття «державна мова» й «офіційна мова», їх співвідношення. Мовна ситуація. Типи мовних ситуацій. Ендоглосні (територіальні та соціальні діалекти) й екзоглосні (мови корінних народів і національних меншин) характеристики мовної ситуації в Україні. Проблема криміналізації, політизації, жаргонізації мовлення. Відтворення в злочинному жаргоні специфічної «картини світу». Мовні права особи. Засоби запобігання мовним конфліктам.

Тема 5. Мовленнєва агресія і мовленнєве хуліганство. Проблема інвективності мовлення. Образа, її правовий статус.

Тема 6. Мовленнєве шахрайство та мовленнєве маніпулювання. Мовленнєве маніпулювання як складова фінансових злочинів, порушення прав споживачів тощо. Мовленнєва крадіжка (плагіат).

Тема 7. Криміналістичні експертизи, що потребують лінгвістичних знань Поняття лінгвістичної експертизи. Завдання криміналістичних експертиз, що потребують лінгвістичних знань.

Тема 8. Науково-методичні засади проведення почеркознавчої, авторознавчої експертиз. Перспективи розвитку лінгвістичної експертології.

Тема 9. Мова нормативно-правових актів України. Основні вимоги до мови законодавча актів.

Тема 10. Типові лінгвоюридичні порушення норм законодавчого підстилю офіційно-ділового стилю, засоби запобігання їм. Лінгвоюридична експертиза текстів законодавчих актів.

Тема 11. Юридичне термінознавство як напрямок дослідження термінологічно-правового фонду української мови. Поняття терміна та юридичного терміна.

Тема 12. Проблеми тлумачення і сприйняття нормативно-правових текстів. Правила юридико-лінгвістичного тлумачення.

Тема 13. Редагування документів.

3. Рекомендована література

Базова

1. Александров А. С. Введение в судебную лингвистику. Нижний Новгород : Нижегородская правовая академия, 2003. 420 с.
2. Варфоломеєва Т.В. Експертизи у судовій практиці. Ред. В. Г. Гончаренко. К. : Юрінком Інтер, 2005. С. 4-47.
3. Правнича лінгвістика: навч.посіб. Г. П. Проценко, Л. М. Шестопалова, О. Ф. Прохоренко. К.: ПАЛИВОДА, 2010. 312 с.
4. Прадід Ю.Ф. Вступ до юридичної лінгвістики: навчальний посібник. За ред.. Чл.-кор. АПрН Ярмиша О.Н. Сімферополь: Доля, 2002. 296 с.
5. Скригонюк М.І. Криміналістична термінологія: Навчальний посібник. К.: ВПЦ „Київський університет”, 2003. 125 с.

Допоміжна

1. Артикуца Н.В. Мова і правова культура // Мова і культура: Наук. видання / Ін-т філології Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка; НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. К.: Вид. дім Дмитра Бурого, 2003. Т.8., Вип. 6. С. 192-215.
2. Артикуца Н.В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України. Київ. нац. екон. ун-т; НАН України. Ін-т укр. мови. Комітет наук. термінології. К.: КНЕУ, 2005. Вип. VI. С. 84-89.
3. Артикуца Н.В. Правнича лінгвістика у системі сучасної мовної освіти правників //

Комунікативна компетентність і їх зв'язки із громадськістю: Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 15-16 трав. 2003 р. / Львів. ін-т внутрішніх справ при нац. акад. внутрішніх справ України. Л., 2003. С. 133-136.

4. Артикуца Н.В. Правотворчість і мова // Молодь у юридичній науці: Зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених «П'яті осінні юридичні читання», м. Хмельницький, 27-28 жовт. 2006 р. Хмельницький, 2006. Ч. 1: Загальнотеоретичні та історичні правові науки. С. 7-10.

5. Вербенєц М.Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: Автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київськ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Ін-т філології. К., 2004. – 20 с.

6. Леоненко М. Правові питання визначення принципу національної мови в кримінальному судочинстві // Право України. 1999. № 4. С. 66-67.

7. Прадід Ю.Ф. Зв'язок юридичної лінгвістики з іншими науками // Вісник Запорізького юридичного інституту. 2002. № 1. С. 303-310.

8. Прадід Ю.Ф. Методологія юридичної лінгвістики // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2001. № 5. С. 328-331.

9. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика (проблематика досліджень) // Мовознавство. 2002. № 4-5. С. 22.

10. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика як навчальна дисципліна // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. 2001. № 3. С. 142-146.

11. Стецюк Б.Р. Юридична лексика кримінально-процесуального права Гетьманщини: Автореф. дис … канд. філол. наук. 10.02.01 / Запорізьк. нац. ун-т. Запоріжжя, 1999. 17 с.

12. Токарська А.С. Юридична лінгвістика – новий напрямок у науці // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України. 2003. Вип. 1. С. 225-229.

13. Черненко Г. Мовна ситуація в Україні: шляхи гармонізації (за результатами експертного опитування) // Українська мова. 2009. №2. С.3-13.

14. Юрчук О.Ф. Вербальна комунікація в ракурсі лінгвокриміналістики. Право і лінгвістика // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції: У 2-х ч., 22-26 вересня 2004 р. Сімферополь: ДОЛЯ, 2004. Ч.1. 208 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: виконання індивідуальних завдань, контрольних і практичних робіт, самостійна робота студента, укладання словника до курсу, написання реферату, опрацювання матеріалів із Інтернет-ресурсів.